

2012-08-01

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registraturet	
Ink.	2012 -08- 03
Dnr:	327-1165/2012
Till:	R V

Motion av Stefan Nilsson (MP) och Christopher Ödmann (MP) om att stötta den idéburna sektorn i stadens äldreomsorg

Det är positivt att det finns en mångfald av utförare inom såväl äldreomsorg som annan offentligt finansierad välfärd. Det är samtidigt viktigt att det finns kommunala äldreboenden också, dels som en del av valfriheten men också för att kommunen bör ha kompetensen för att kunna ställa rätt krav på andra utförare och ta över när dessa inte uppfyller kontrakt.

På senare år har den privata sektorn tagit över en allt större andel av äldreomsorgen i Stockholms stad. I landet är det bara ungefär 2 procent av all vård och omsorg drivs av idéburna företag, dvs företag som har andra mål än vinst för sin verksamhet. I hela Stockholms län omsätter de idéburna vård- och omsorgsföretagen ändå cirka 2 miljarder kronor. Exempel är Röda Korset, Löjtnantsgården, Ersta m fl. Bland många äldre finns en önskan att kunna välja ett äldreboende eller hemtjänst av en utförare som drivs av en idé snarare än ekonomiska vinstmotiv.

Enligt Famna, branschorganisationen för idéburna vård- och omsorgsföretag, växer branschen sakta men tappar ändå i andel. Om inte branschen växer kommer andra och tar över, och den idéburna sektorn riskerar att tappa andelar. Det behövs därför stimulansåtgärder och att nya organisationer kommer igång.

Fördelar med det idéburna företagandet är, enligt Famna, är att verksamheterna blir mer brukarnära och att andra hänsynstaganden kan göras än i rent vinstdrivande företag. Ofta blir lösningarna innovativa – det skapas nya lösningar utifrån behov. Historiskt har många idéella initiativ med tiden blivit en del av det offentliga åtagandet. De idéburna företagen har dessutom den viktiga rollen att vara röstbärare åt marginaliserade grupper.

Brukarnära lösningar har säkerligen lägre personalomsättning och kan bidra till högre kvalitet genom bättre målgruppsanpassning, inte minst vad det gäller invandrargrupperns behov av äldreomsorg med personal som har kulturkompetens och språkkunskaper.

Det finns alltså goda skäl att stötta de icke vinstdrivande företagen inom vård och omsorg, så att deras andel får möjlighet att växa. En fördel vore därför om äldreomsorgens utförare, i stadens integrerade ledningssystem (ILS), kunde utläsas som antingen kommunala, privata (vinstdrivande) eller idéburna. Än så länge görs inte åtskillnad mellan vinstdrivande och icke vinstdrivande företag inom omsorgen.

Svårigheterna är dock många för de mindre företag som vill delta i upphandlingar av kommunalt finansierad verksamhet, som äldreomsorg. Det visar bl.a. en rapport från Nutek (SOU 2006:28). Betydande hinder är t ex kostnaderna för att ta fram anbud, den korta tid som företagen får på sig att ta fram anbud, olika krav som ställs på företaget, att olika upphandlande enheter använder olika utvärderingsmodeller, att anbud kan bli underkända av formella skäl som inte har betydelse för den vara eller tjänst som upphandlas och att företag riskerar bli uppbundna under lång tid av anbud som läggs även om de inte vinner kontraktet.

Bland icke vinstdrivande företag som bedriver vård och omsorg finns också ett stort behov av att få hjälp med redovisningsstöd, revision, en utbildningspool samt utvecklingsverksamhet mm. Stockholms stad borde inrätta en stödfunktion som de mindre idéburna företagen ska kunna vända sig till. Det är också viktigt ta fram gemensamma råd för upphandlingsprocessen.

Även brist på extern finansiering anges ofta som ett hinder för den idéburna sektorn inom vård och omsorg för att utvecklas och växa. Stadsledningskontoret bör få i uppdrag att ta fram ett underlag kring detta – och återkomma med förslag på finansieringsmöjligheter för den idéburna sektorn.

EU-kommissionen framhåller i sin skrift "Social ansvarsfull upphandling – en handledning till sociala hänsyn i offentlig upphandling" vikten av en "social marknadsekonomi". Kommissionen menar att det är viktigt att ha speciella stödaktiviteter för den sociala ekonomin vid upphandlingar, så att upphandlingarna kan bli rättvisa mellan olika aktörer.

Ska LOU användas bör kommunen följa lagen. Sedan juli 2010 står det i LOU att: "upphandlande myndigheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta."

Det är dock tveksamt om upphandling enligt LOU behöver användas i så hög grad som det görs idag. Både bland tjänstepersoner och politiker lever tron stark att detta är en av lagen tvingande nödvändighet. För den idéburna sektorn skulle det många gånger vara mer gynnsamt om kommunen ingick partnerskap, gjorde direktupphandlingar eller gav uppdrag till utförare. Även möjligheterna att använda LOV i stället för LOU har lyfts fram som mer gynnsam för små företag och undersöks för närvarande. Något staden redan nu kan göra är att ta fram en tydlig policy där tänkbara alternativ till upphandling enligt LOU redovisas och värderas, en policy som bör spridas till alla berörda i upphandlingsfrågor kring vård och omsorg.

Vi föreslår fullmäktige besluta att

1. göra ett principiellt ställningstagande om att stötta den idéburna sektorn inom äldreomsorgen
2. ta fram indikatorer som visar andelen äldreomsorg som utförs av den idéburna sektorn
3. uppdra åt stadsledningskontoret att ta fram förslag på finansieringsmöjligheter för den idéburna sektorn
4. inrätta en stödfunktion med syfte att stötta den idéburna sektorn inom vård och omsorg
5. ta fram gemensamma råd för upphandlingsprocessen inom sektorn äldreomsorg med användning av sociala kriterier för att följa LOU
6. utarbeta en policy där alternativ till upphandling redovisas och värderas

Stefan Nilsson (MP)

Christopher Ödmann (MP)